

Hævn, had og misundelse – Godt vi ikke er som "Arvingerne"

1.s. i fasten 2014 Markus 9, 14-29

"Hvor er din bror? Din brors blod råber til mig fra jorden".

Sådan lærte jøder og andre mellemøstlige folk deres børn om misundelsens pris. Om jalousi, om magtbegær. At den yderste nød fører det til brodermord.

Det er så utrolig alment menneskeligt, selv om det er over måde frygteligt. At dem vi lettest kommer til at slå ihjel, det er dem, vi er mest forbundne med. Ja ofte er det dem, vi elsker. De fremmede hader vi også af et ondt hjerte, men det er kun når de synes os at være en trussel. Men dem vi elsker, dem kan vi finde på at udrydde.

En fransk filosof, René Girard, kom med den teori, at vi i os har et mimetisk begær. Det vil sige, at vi begærer at være som dem, vi er misundelige på. En tid kan vi beundre en fodboldspiller eller en politiker, men med et slag kan beundringen vende sig til had og hån. Er det måske ikke utroligt, når han som vi har beundret skuffer os?

Jeg husker et eksempel, dengang mange i Venstre priste og roste en utraditionel borgmester i Farum. Sådan skulle man drive en kommune! Da borgmesteren så fik adskillige sager på halsen, blev man skuffet selvfølgelig, og borgmesteren blev udstødt.

Når et sådant mimetisk begær findes i familier, og bror dræber bror, er det ofte som i fortællingen, fordi den ene bror ville ønske, han var som den anden bror og havde hans livslykke.

Vi har jo også set Arvingerne i de sidste uger, og vi mærker, hvor nært det går, hvor meget det kan ødelægge, når man gribes af misundelse og sorg over ikke at være blevet set af sin mor og far, som er døde. Også i arvingerne prøver de at få magten over hinanden, og på et tidspunkt i løbet af filmene kunne spørgsmålet være stillet til enhver af dem: "Hvor er din bror/søster?". Og de kunne have fundet på at svare: "Er jeg min brors vogter?".

Eller et mere kuriøst men også onskabsfuldt eksempel, når et menneske i socialdemokratiets inderkreds laver en anonym bog om sine partifæller, sine brødre og søstre.

Når mennesket i de nære relationer helt alment kan drive sig selv dertil, hvordan ser der så ikke ud i verden?

Der ser forfærdeligt ud. Borgerkrige, hvor brødres blod flyder i gaderne er hverdagskost. Børnesoldater, etniske udrensninger, kulturer mod kulturer. Ægypten, Syrien, Ukraine for bare at nævne 3 lande.

Det er ikke underligt, at et hvert ordentligt samfund er nødt til at have moral og love for at regulere mennesker. Ja, og i bedste fald demokrati, så det enkelte menneske har medansvar i magten og derfor ikke har grund til at gøre oprør. I alle de lande hvor der er oprør og borgerkrig, handler det jo om, at love og moral ikke overholdes og at demokratiet ikke respekteres. Så det må vi ikke glemme. "Hvor er din bror?", spørger vi et menneske på gaden i Ukraine. Og svaret er måske: "Han er politimand, så ham må jeg bekæmpe". Disse konflikter består ofte af komplicerede forhold, det er slet ikke sikkert at brodermordet skyldes had, men det kan være en konsekvens af magthaveres interesser. Som i de store krige, hvor soldater under våbenhviler bliver gode venner på tværs af fronten, selv om de næste dag skal skyde på hinanden.

Jesus taler ind midt i denne ulykke, hvor hans brødre er i gang med at diskutere, hvem som skal bestemme og være den største.

Jesus svarer dem: "Folkenes konger hersker over folkene, og de som udøver magt over folkene lader sig kalde velgørere. Sådan skal I ikke være, men den ældste blandt jer skal være som den yngste, og lederen som den der tjener".

Og Jesus fortsætter med at tale om sig selv, som den der kommer med magt: "For hvem er størst, den der sidder til bords, eller den der tjener? Er det ikke den der sidder til bords? Men jeg er i blandt jer som den der tjener". Jesus magt, han har fra Gud, vil han videregive til sine venner. Han siger: "Ligesom min far har overdraget mig Riget, overdrager jeg det til jer".

Til sidst siger han til Simon Peter, som blev en af lederne efter Jesus død: at Satan eller det onde har gjort krav på ham, men at når Peter omvender sig, så skal han styrke sine brødre.

Jesus taler ikke om, at mennesker kan undgå at udøve magt. Der er magt hele tiden mellem mennesker i alle sammenhænge hvor vi mødes. Men han siger, at vi ikke

skal herske OVER mennesker, at vi ikke skal påstå, at hvis vi hersker OVER nogen, at det så er for at være gode. Hvad er det så vi skal og Jesus selv gør? Jesus siger, han er IBLANDT os. Sammen med os, og at han tjener os. Det vil sige, her bruges magten til at tjene mennesker, og den udøves sammen med mennesker.

Hvis vi skal komme med et eksempel, kunne det være en politiker, som virkelig forsøger at have indflydelse med det klare formål for øje: at tjene de mennesker, han eller hun er iblandt. Sådanne politikere findes, men de bliver altid mere hårdkogte realister, som må indgå studehandler og kompromiser, vedtage ubehagelige ting, for at blive ved med at have indflydelse og magt.

Det er svært, om det så var Mandela eller Vaclav Havel, så husker jeg, at da de endelig kom til magten, var der ting omkring dem man kunne kritisere. Sikkert ikke fordi de ikke gerne ville være rene og tjene andre, men fordi magten er meget svær at administrere.

Men uanset HVOR SVÆRT det er, er det det vi får at vide, vi skal gøre. Vi skal være sammen med dem vi har magt i forhold til, vi skal tjene dem. Jesus peger altså på at danne et fælleskab, som vi tjener.

Det er jo så godt som umuligt. Bare tænk på Arvingerne igen. Som en sagde forleden til mig: "Det værste er næsten, at de søskende og deres familier hver især er søde og ordentlige mennesker. Det er hele arvestriden som ribber op og skaber konflikter, misundelse og onde handlinger". Det er der virkelig noget om. Den nye arving Sine vil egentlig bare gerne være en del af søskendeflokken, den ældste Gro fik aldrig sin mors kærlighed og higer efter den, selv om hun er død. Frederik har på et forkert grundlag hadet sin mor, fordi sandheden er blevet fortiet for ham. Emil er sød, for sød, fordi han har sat alle mulige projekter i gang i Thailand, som han nu skylder penge for. Sine tager gården fra dem, fordi de ikke behandler hende pænt. Og hun fortæller Emil og Frederik, at deres far var homoseksuel, havde aids og havde forladt dem. Sines fars og papmors liv går i opløsning af det hele. Gros liv krakelerer, selv om hun er en overlever. Hun virker fra tid til anden som om hun er ligeglad med dem alle. Men så alligevel ikke. Frederik hærger sin familie, selv om han er sød. Hans søde kone er ham utro. Emil går i seng med sin brors kone.

Puha, det er godt vi ikke er med i den familie. Men hvad med vore egne familier? Kan vi selv finde ud af at lade

være med at dominere, krænke andre, såre, fornærme, svigte? Og når de andre gør det mod os, kan vi så vende den anden kind til og tænke, at vi må tjene fællesskabet, fordi det ofte er meget mere værd at være sammen end at myrde sin bror, gå fra hinanden, droppe venner og kæreste, forældre, børn, søskende, naboer, samfund. Og at det er bedre at samfundet altså os alle, at vi ikke dropper de svage børn, de svage voksne, de som bryder reglerne, de fremmede?

amen

Jesus siger ikke, at vi ikke skal bruge magt. Det skal vi! Så det betyder ikke at vi skal finde os i alt, og det er der vist heller ikke nogen fare for. For selvfølgelig kan konflikt og sandheder være vigtige. I Arvingerne var de nok kommet langt med samtale, som Gro siger på et tidspunkt. Det er også at tjene det fælles. At alle de skjulte misundelser har plads. Som f.eks. når nogle er bitre på nydanskere. Så skal det frem. Men det er vigtigt det er for at tjene andre.

Det siger Jesus. Jesus siger desuden, at han har overdraget os magten til at sprede det gode, hans rige i verden